

Reakciókörülmények hatása aromás vegyületek vákuum- ultraibolya fotolízisére

Arany Eszter¹ - Kozmér Zsuzsanna² -
Apáti László² - Alapi Tünde^{1,2} -
Gajdáné Schrantz Krisztina^{1,2,3} -
Dombi András¹

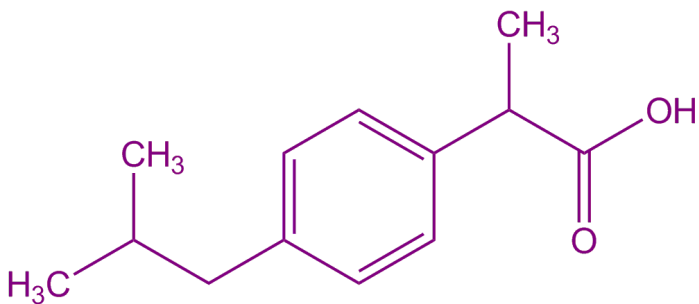
¹SZTE TTIK Kémiai Tanszékcsoport, Környezetkémiai Kutatócsoport

²SZTE TTIK Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék

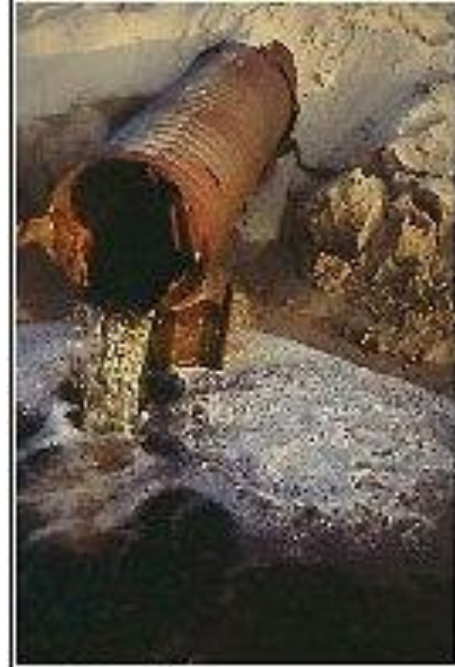
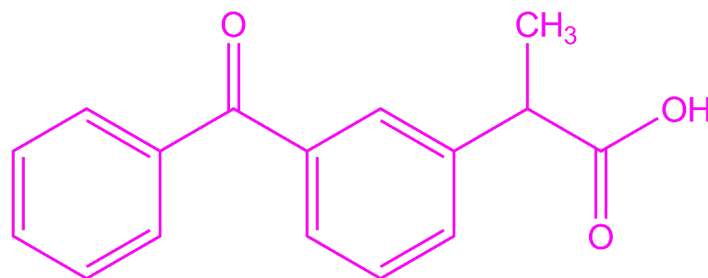
³EMPA, Swiss Federal Laboratories for Material Testing and Research, Laboratory for High Performance Ceramics

Bevezetés

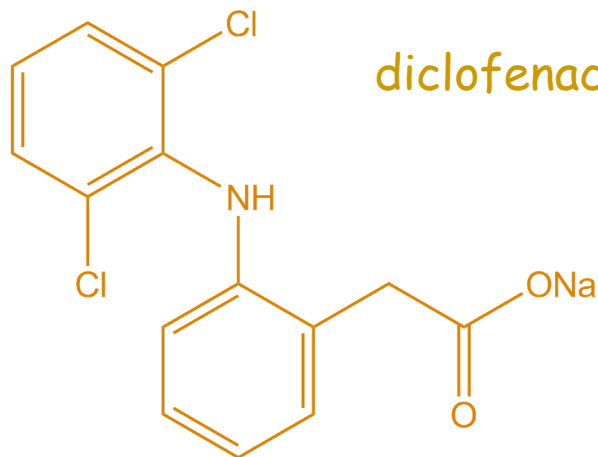
ibuprofen

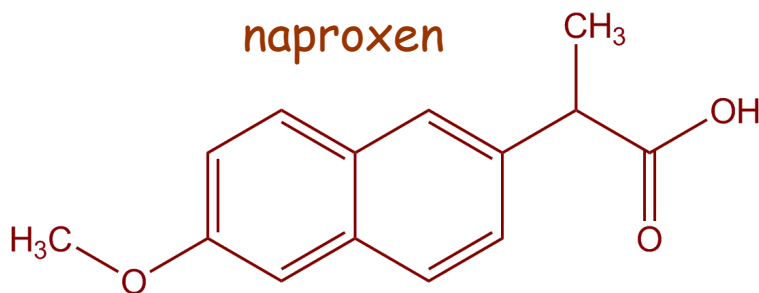
ketoprofen

diclofenac

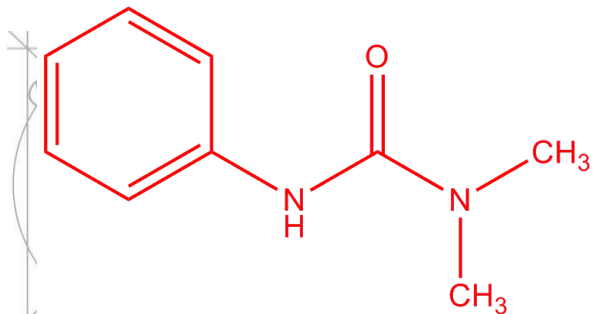

naproxen

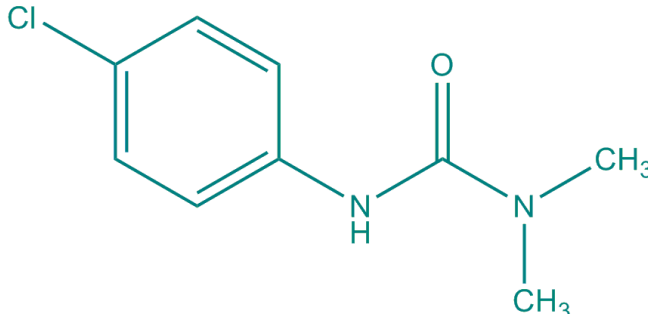

felszíni vizekből
 $\mu\text{g dm}^{-3}$ -es
koncentrációban
mutatták ki

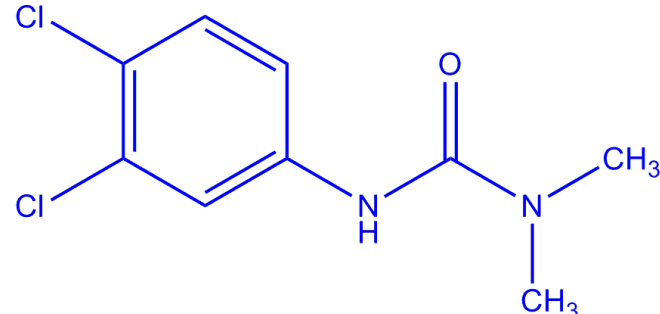
fenuron

monuron

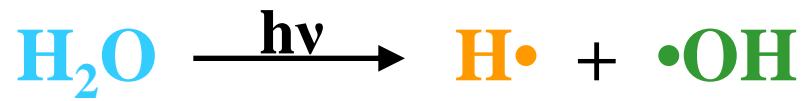
diuron

Nagyhatékonyságú Oxidációs Eljárások

Vákuum-ultraibolya (VUV) fotolízis

- ✓ egyszerű, "tisztá" módszer
- ✓ adalékanyagok alkalmazása nélkül

Célkitűzés

a reakciókörülmények változtatása

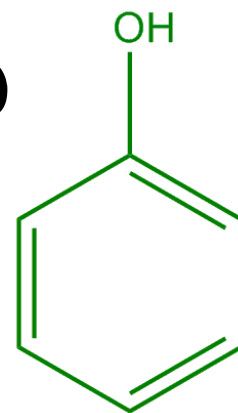

a gyökkészlet változtatása

a gyökkészlet hatásának vizsgálata

- ✓ gyógyszerhatóanyagok (ibuprofen, ketoprofen, diclofenac és naproxen)
- ✓ peszticid-hatóanyagok (fenuron, monuron és diuron)
- ✓ egy egyszerű modellvegyület (fenol)

VUV-átalakulásának sebességére

A kísérleti berendezés

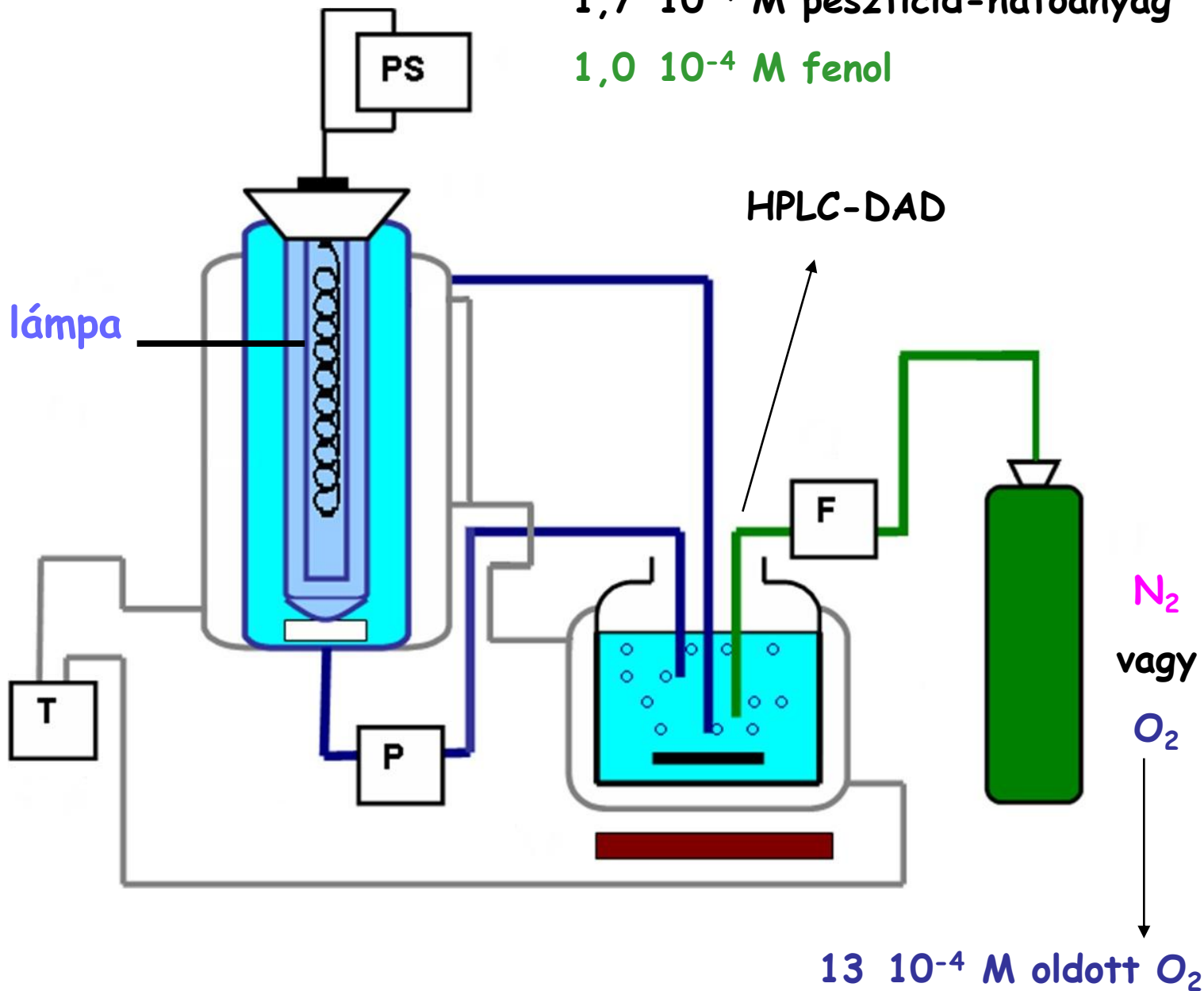
$1,0 \cdot 10^{-4}$ M gyógyszerhatóanyag

$1,7 \cdot 10^{-4}$ M peszticid-hatóanyag

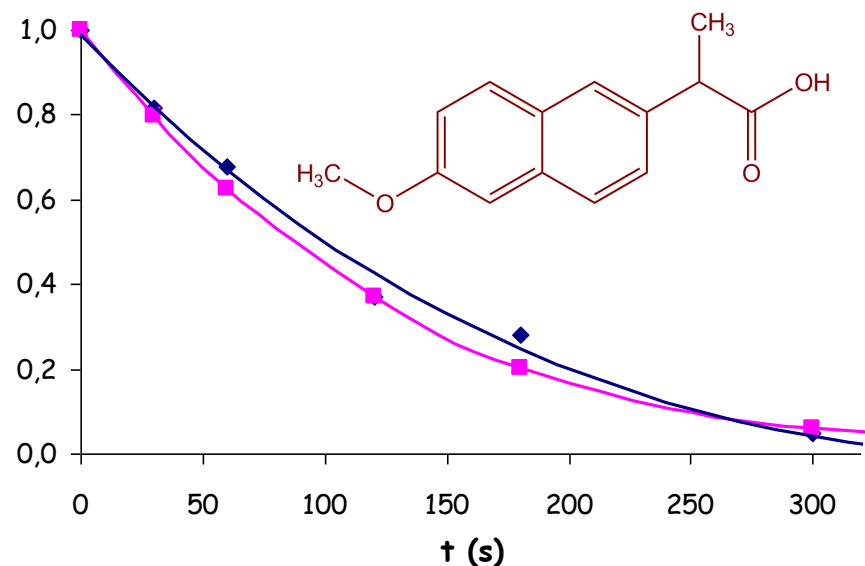
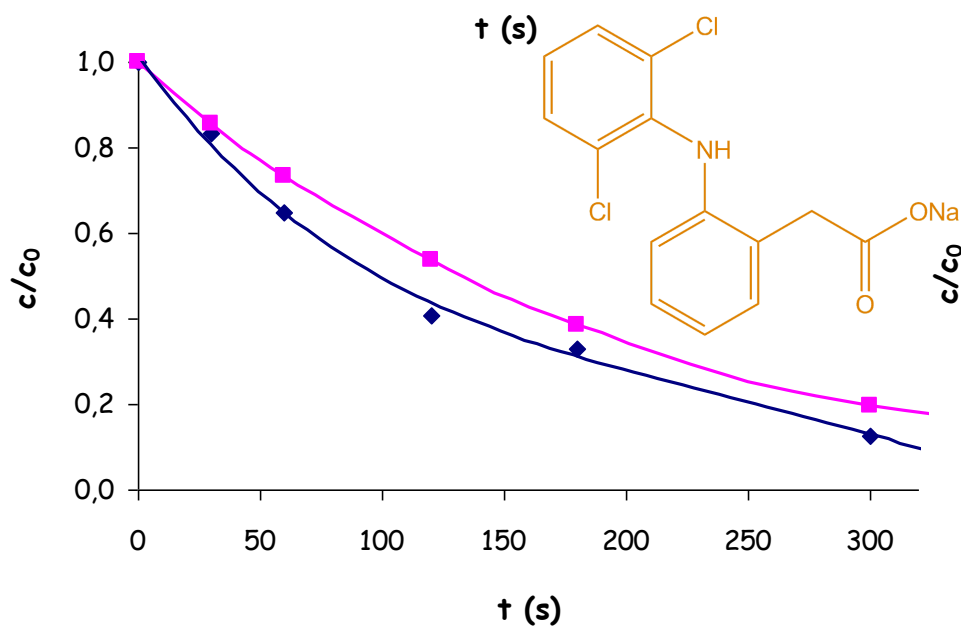
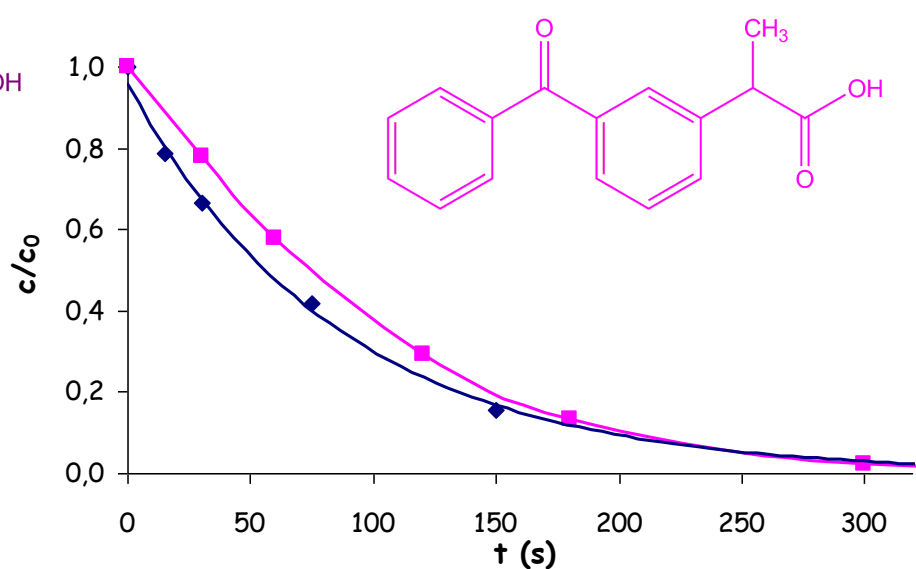
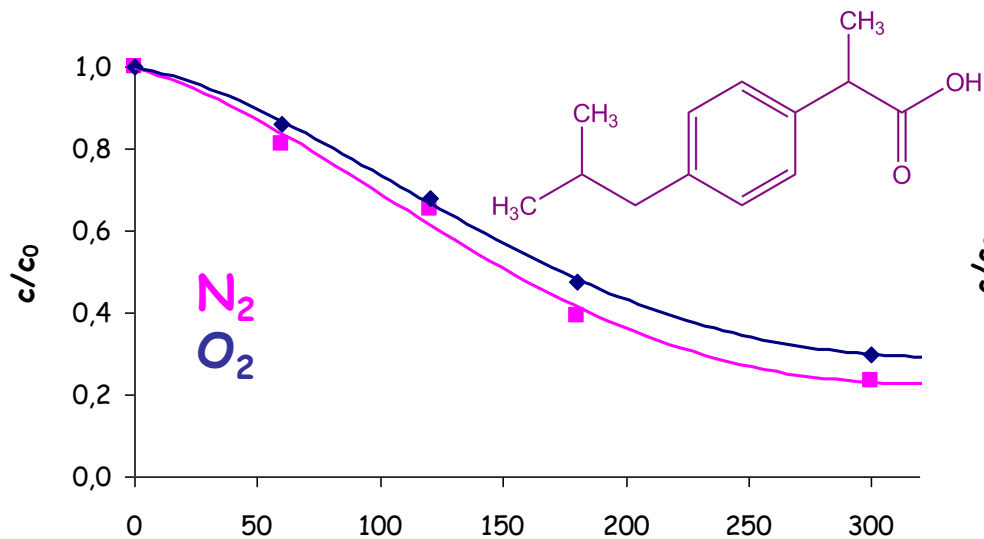
$1,0 \cdot 10^{-4}$ M fenol

Xe_2^* excimer lámpa

20 W
172 nm

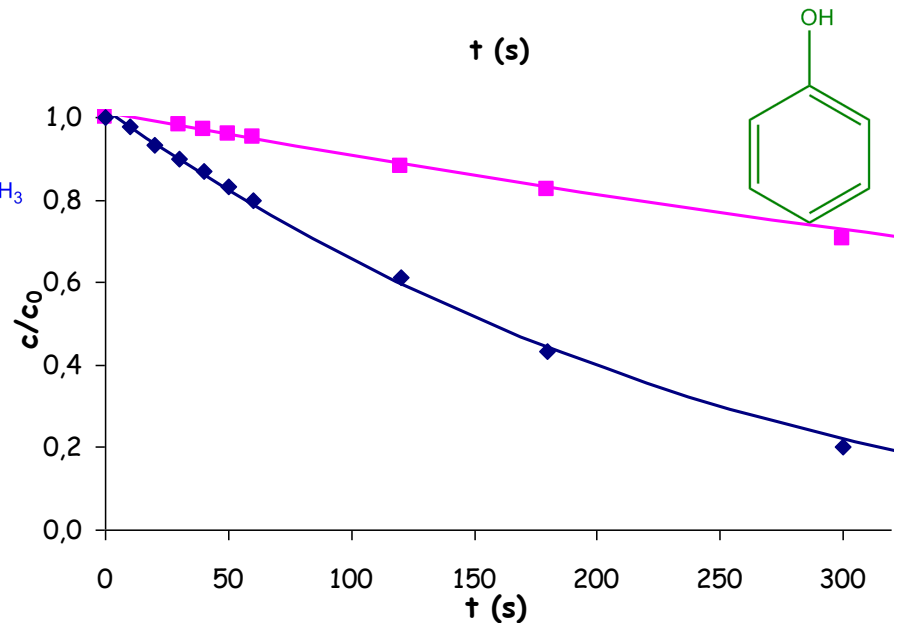
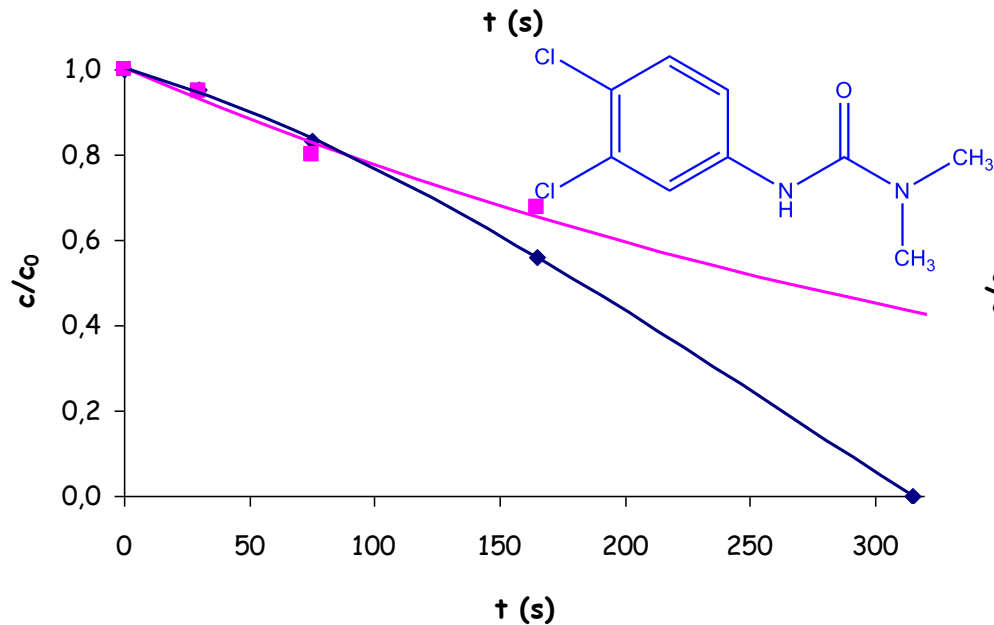
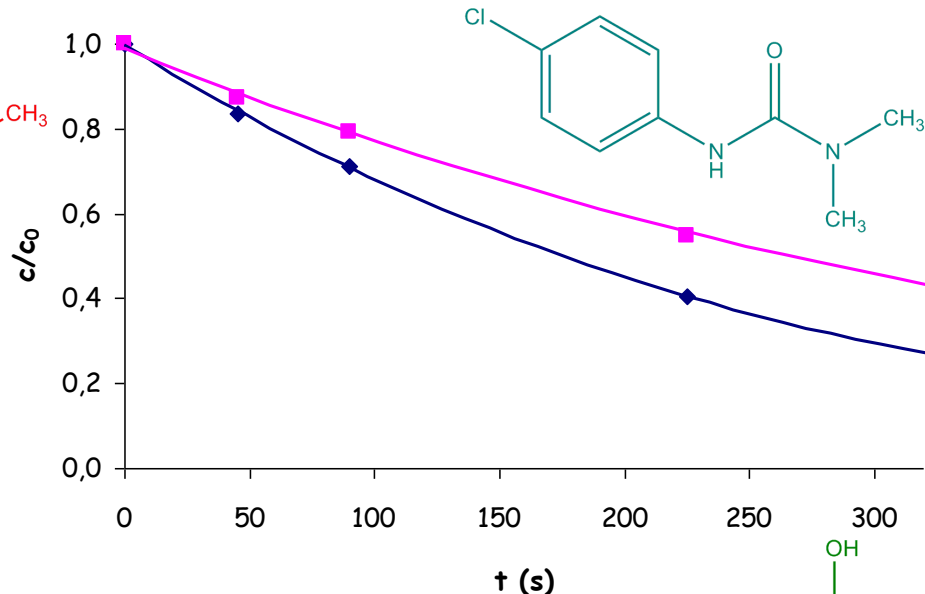
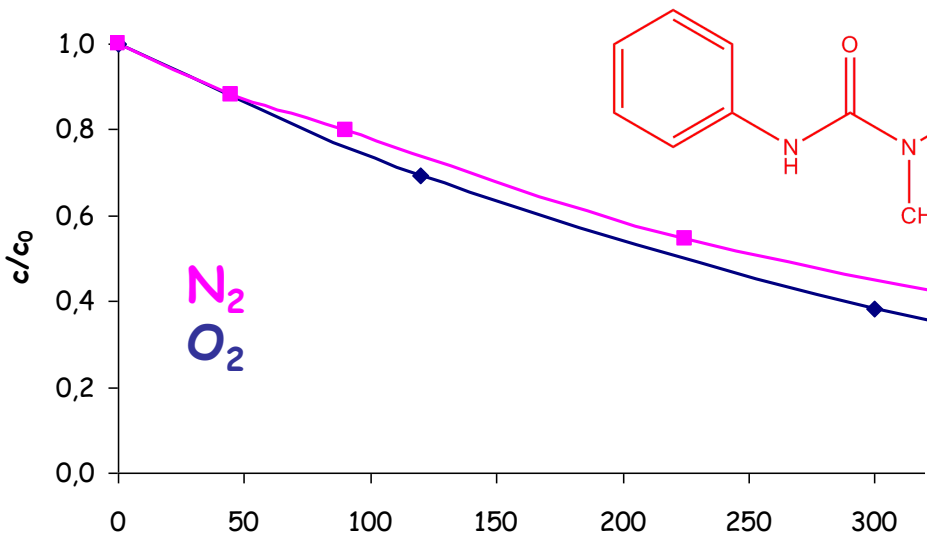

Az oldott O_2 hatása a gyógyszerhatóanyagok bomlására

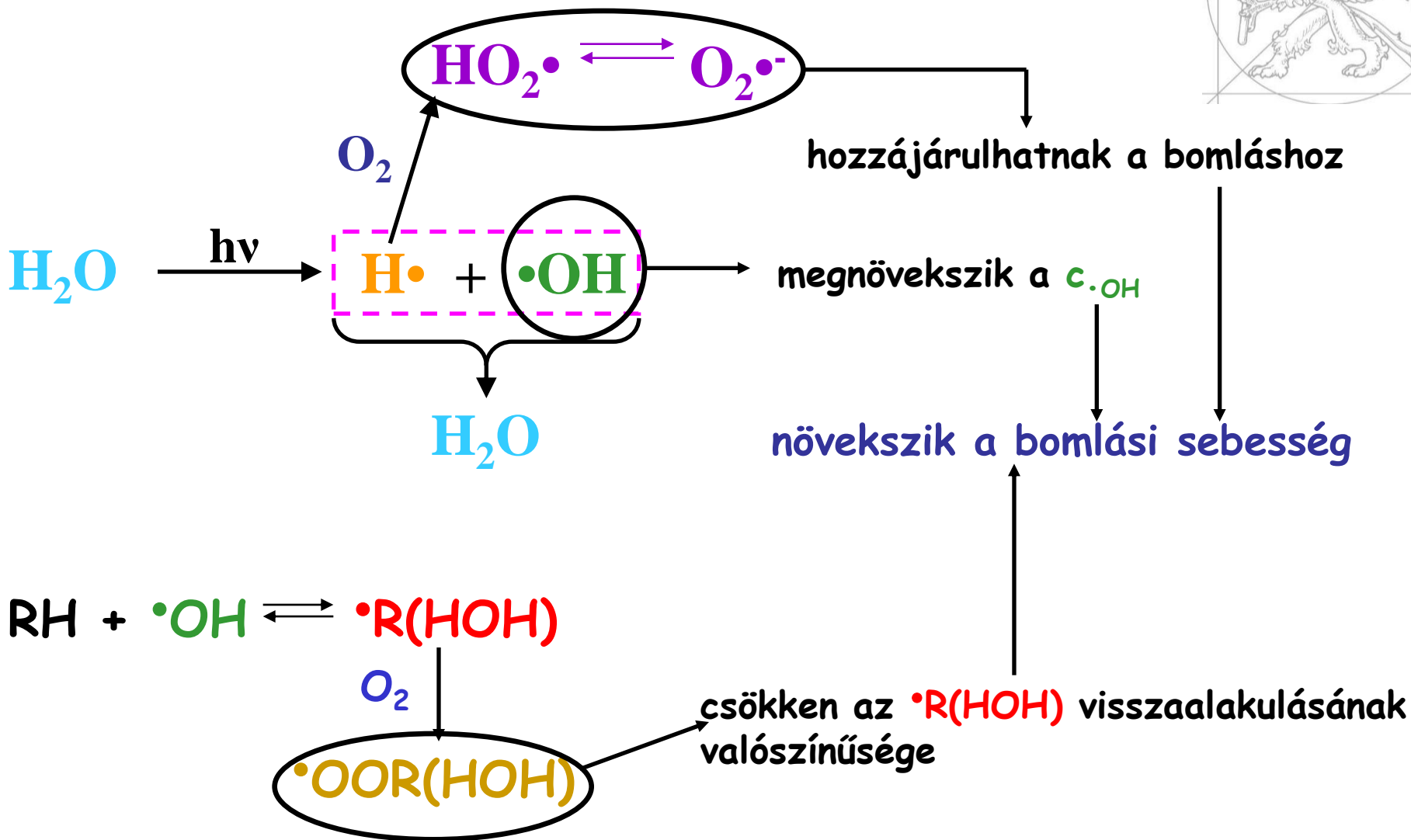
Az oldott O_2 nem befolyásolta a gyógyszerhatóanyagok bomlási sebességét.

Az oldott O_2 hatása a peszticid-hatóanyagok és a **fenol** bomlására

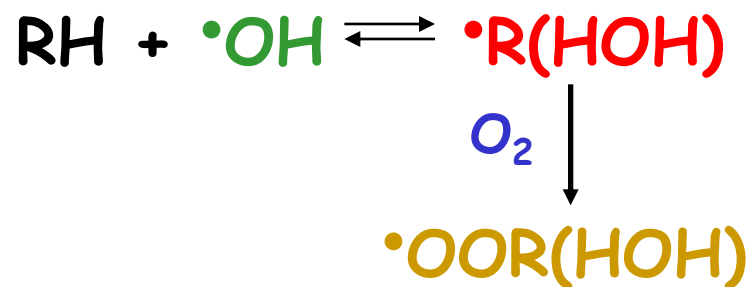
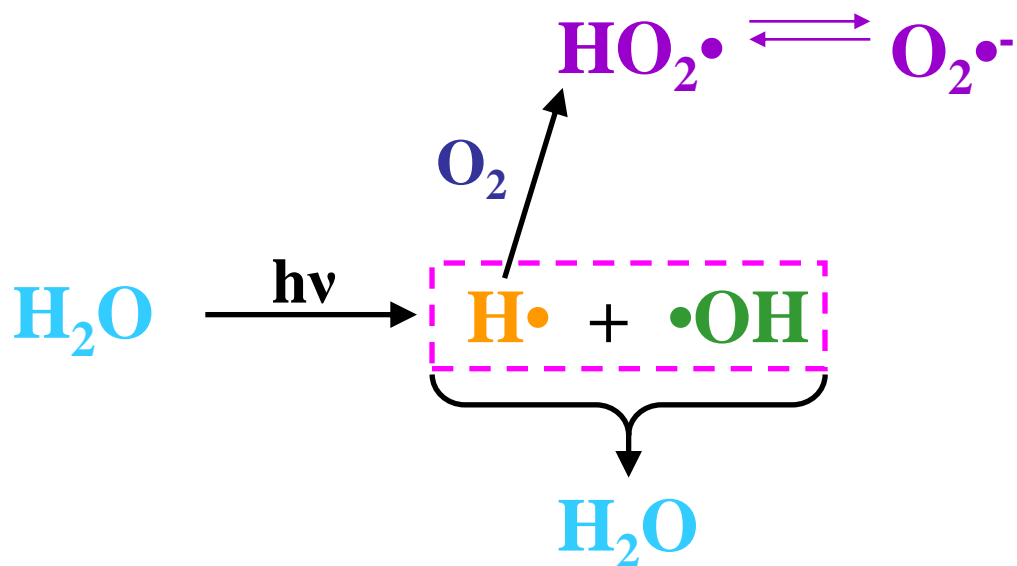
Az oldott O_2 növelte a **diuron** és a **fenol** bomlási sebességét.

Az oldott O_2 szerepe a VUV-fotolízis során

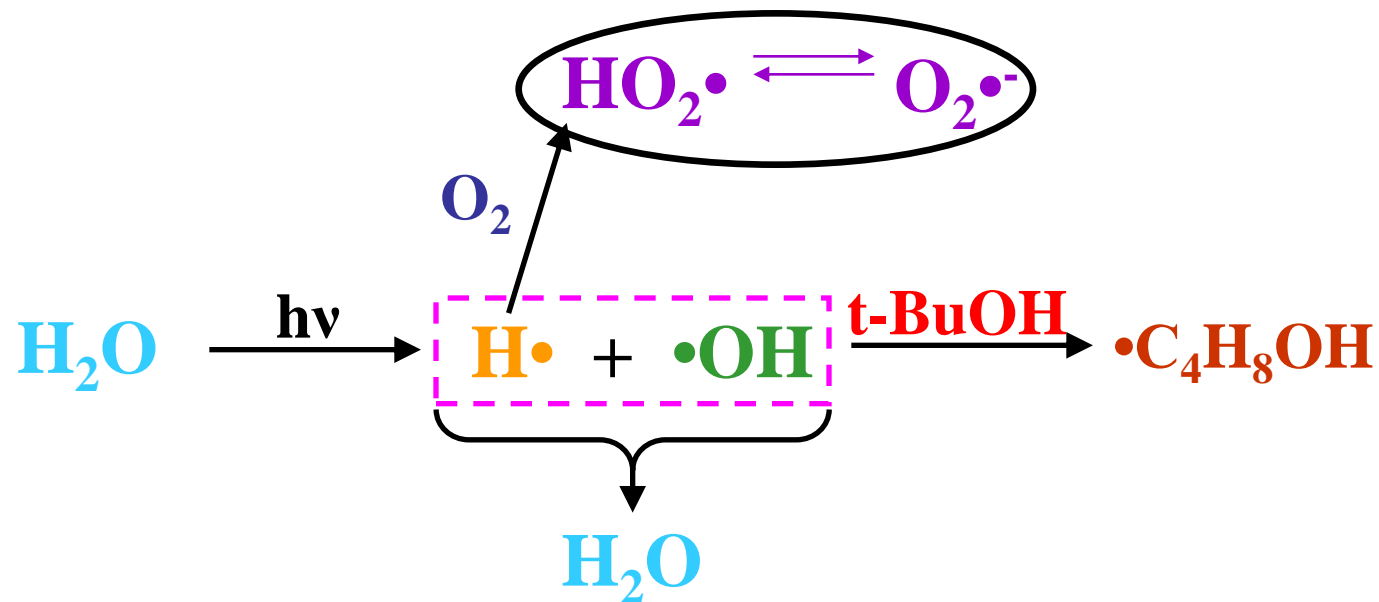
Az oldott O_2 szerepe a VUV-fotolízis során

Amennyiben a bomlási sebesség nem változik O_2 jelenlétében, lehetséges, hogy a célvegyületek:

- kiragadják a kalitkából a primer gyököket
- $\text{H}\cdot$ -kal való reakciója jelentős
- O_2 jelenlétében a megnövekedett $\text{c}\cdot\text{OH}$ -t és $\text{c}\text{HO}_2\cdot/\cdot\text{O}_2^-$ -t kompenzálja a lecsökkent $\text{c}_\text{H}\cdot$.
- az $\cdot\text{R}(\text{HOH})$ továbbalakulásának sebessége $\gg$ visszaalakulásának sebessége

A t-BuOH hatása fenol VUV-fotolízisére

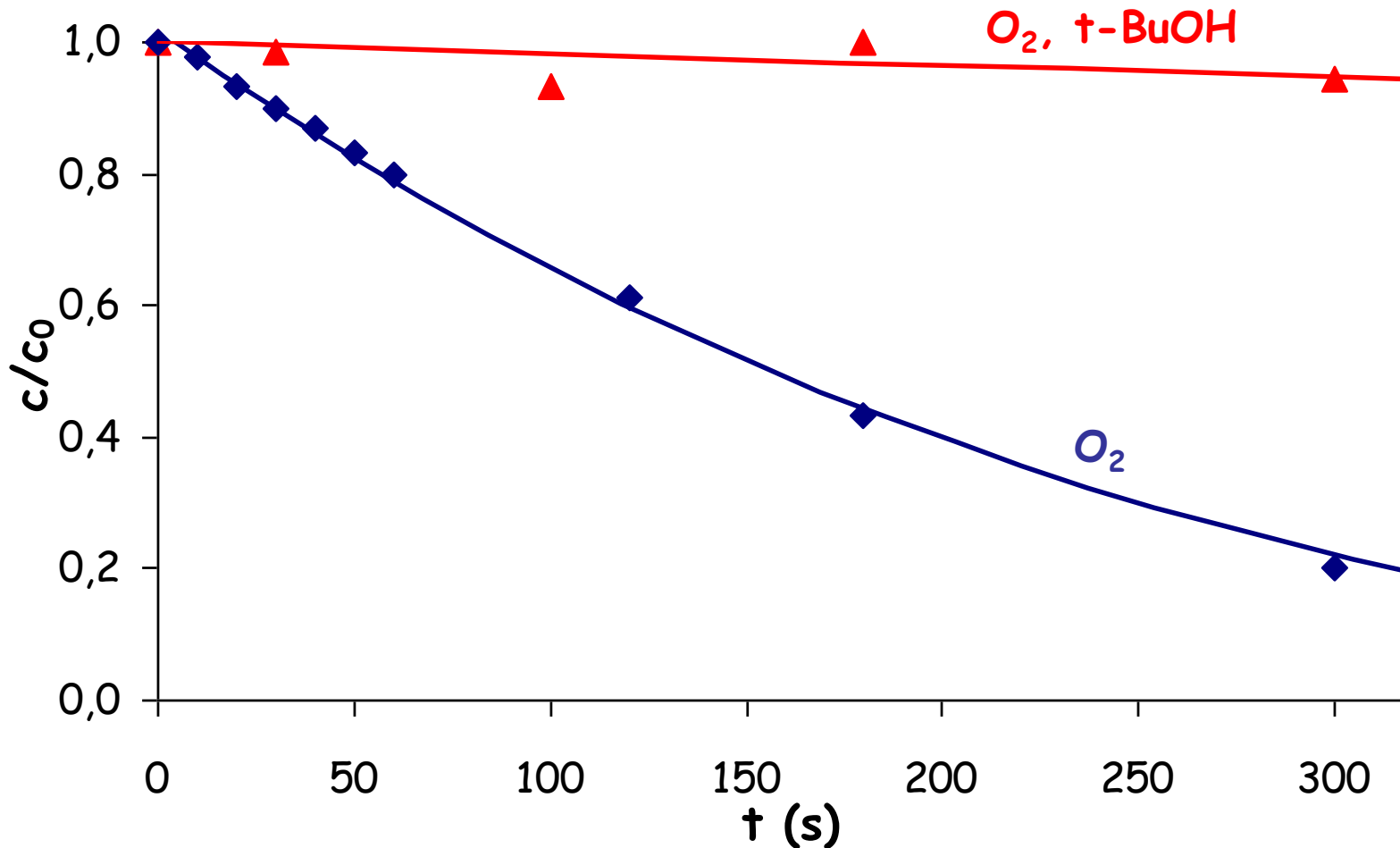
1,0 10^{-4} M fenol

13 10^{-4} M oldott O_2

5000 10^{-4} M t-BuOH

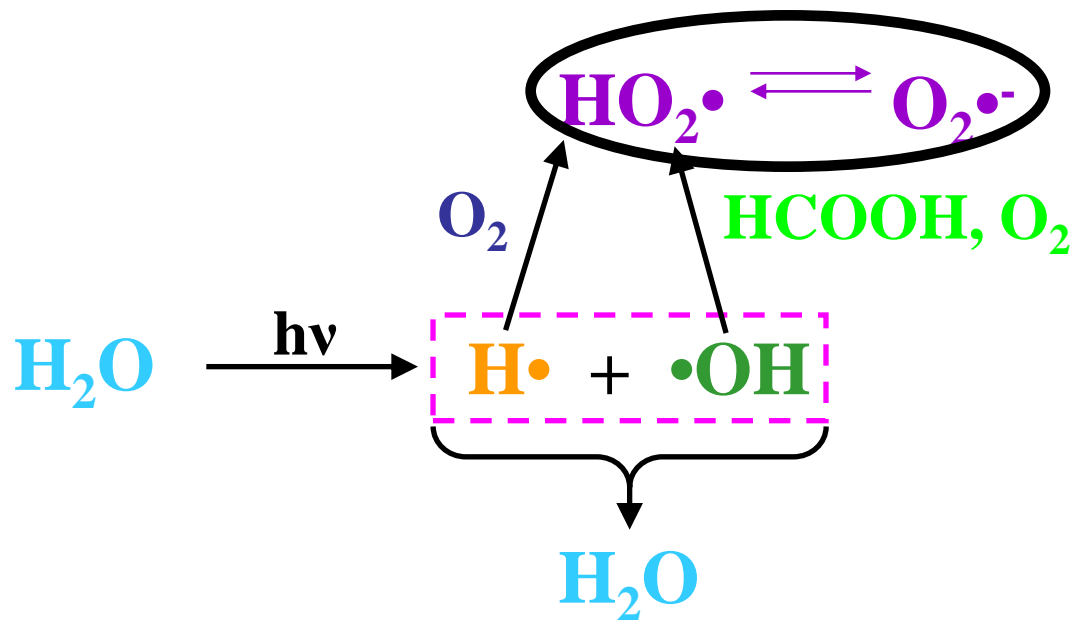
A t -BuOH hatása fenol VUV-fotolízisére

✓ a fenol bomlási sebessége jelentősen lecsökkent t -BuOH jelenlétében, valószínűleg a lecsökkent $c_{\cdot OH}$ miatt

✓ ebben a koncentrációban a $HO_2^{\cdot}/^{\cdot}O_2^-$ -k csak kis mértékben járulhatnak hozzá a fenol bomlásához

A HCOOH hatása fenol VUV-fotolízisére

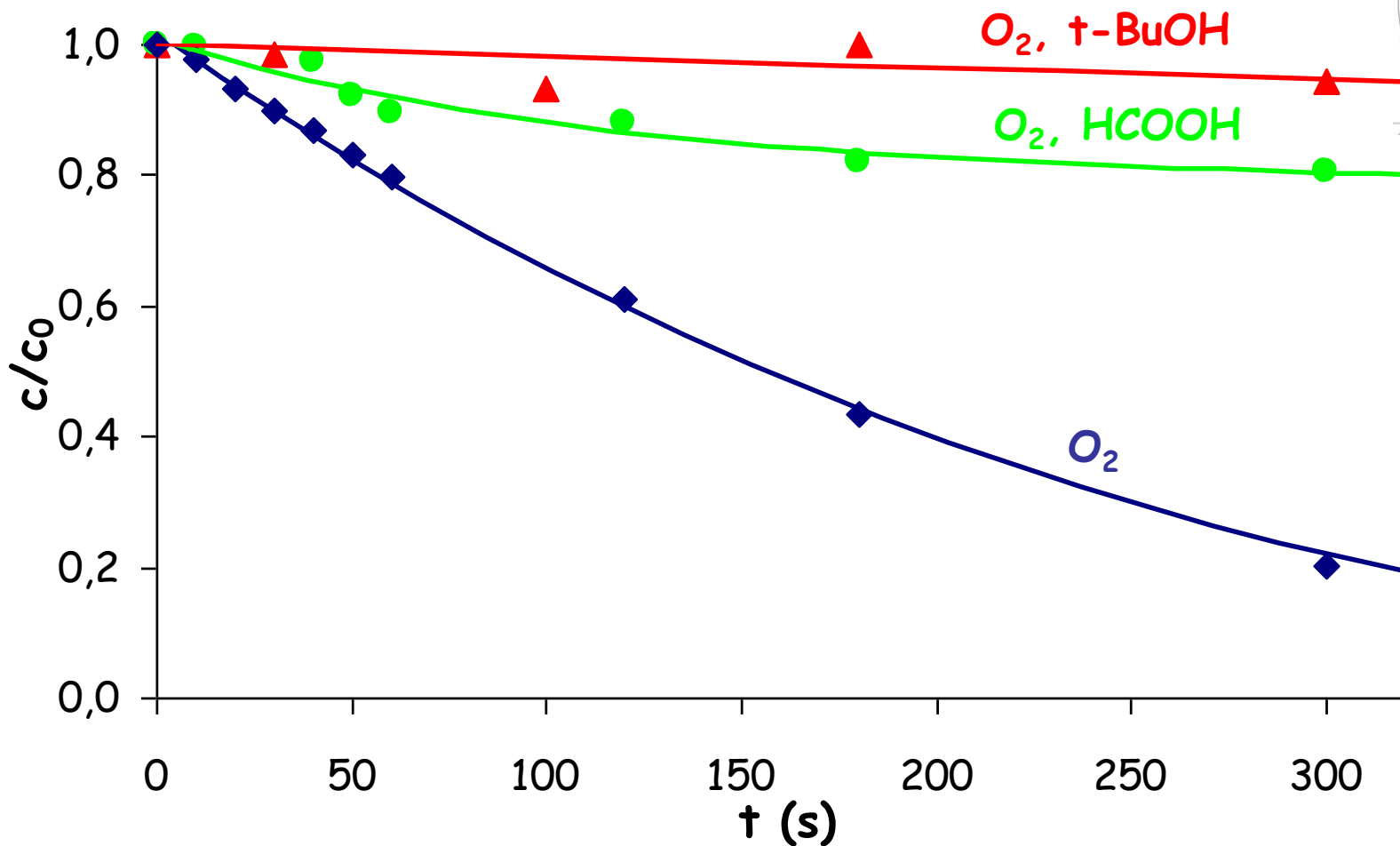
1,0 10^{-4} M fenol

13 10^{-4} M oldott O_2

500 10^{-4} M HCOOH

A HCOOH hatása fenol VUV-fotolízisére

a fenol bomlási sebessége kisebb mértékben csökkent le HCOOH hatására

nagyobb koncentrációban a $\text{HO}_2^{\bullet}/^{\bullet}\text{O}_2^-$ -k is hozzájárulhatnak a fenol bomlásához

Összefoglalás

✓ a molekulárisan oldott O_2 a kiindulási vegyület szerkezetétől függően befolyásolja szerves vegyületek VUV-fotolízisének sebességét

✓ a molekulárisan oldott O_2 a $C-OH$, ill. a $C_{HO_2} \cdot / \cdot O_2^-$ növelésén és a $C_H \cdot$, ill. a $C \cdot R(HOH)$ csökkentésén keresztül is kifejtheti hatását a szerves vegyületek VUV-fotolízise során

✓ a **fenol** átalakulásában elsődleges szerepe a $\cdot OH$ -knek van

✓ a $HO_2 \cdot / \cdot O_2^-$ -k csak nagyobb koncentrációban járulhatnak hozzá a **fenol** bomlásához

Köszönöm

a

figyelmet!

Köszönjük a Társadalmi Megújulás
Operatív Program (TÁMOP-4.2.1/B-
09/1/KONV-2010-0005) és az Országos
Tudományos Kutatási Alapprogramok
(NKTH OTKA CK 80193) anyagi
támogatását.

